

utajljiva dejstva pa nikakor niso slučajna ali izjemna, kar nam med drugim dovolj nazorno dokazujeta tudi bridka izkušnja in žalostna kriminalna kronika našega ljudstva, ki dajeta povod za zavita jeremijska tarnanja o posledicah nramnega propada in zametavanja veko-večnih nadzemeljskih razodetij, tarnanja, ki se z neke strani razlegajo po slovenski deželi že mnogo, mnogo let; vse to je le izraz docela določenih socialnih pogojev, ki neusmiljeno uklepajo kmečko življenje v silo ozek krog primitivnih življenjskih oblik, interesov, navad, razvojnih možnosti in vseh njihovih učinkov na duševnost ljudi. Spričo takih resnic pa postane zelo tvegana sleherna misel o vseodrešujočem povratku h kmečki zemlji, kakršna se nam kaže dandanašnji v svoji resnični, snovni podobi, naivna misel, ki zoperstavlja vsej zamotanosti in pestrosti sodobnega življenja z vsemi njegovimi orjaškimi vidiki in problemi anahronistično kmetiško prvobitnost, misel, ki preveva vsa zgodnejša Kranjčeva dela kot njih skriti idejni vodilni motiv in ki se je uveljavila najočitneje — dasi še zmerom dokaj medla in razumsko nedograjena — v „Življenju“ in v „Treh novelah“. (Dalje prihodnjič.)

SONETA

BOŽO VODUŠEK

*Ne vem, če zanalášč ni pozabila
na moževo podobo, ki je stala
ob vzglavju postelje, kjer sva ležala
in se v zakonolomnem krču vila.*

*Na mcj očitek se je pošalila:
Kaj se bojiš, da naju ne bi izdala?
Poglej, zdaj jo kaznujem, in je vstala,
jo udarila in k zidu obrnila.*

*Ko sem zvečer pri godbi in pri plesu
sedel z obema na prijetnem vrtu,
mi je z nasměškom matere v očesu*

*ukazala piti z možem bratovščino;
s komolcem sem zadel v kozarec, vinc
se je razlilo v madežu po prtju.*

*Zato si kot Marija se smehljala,
ko ji oznanja angel božji ukaz,
da ne bi slutil, da si se ta čas
za prvim oglom komurkoli vdala.*

*Dovolj nesramnc si razkazovala
te stroge oči in ta deviški obraz;
pohotnica, poskusi, kdo sem jaz
in če si boš še novo žrtev izbrala.*

*Ko pa je udaril s kladvom, ga je v hipu
iztrgal marmornat prasket omami
in ga pčučil, da se ni njej sami*

*res živi maščeval, ampak le kipu,
ki ga je izklesal z lastnimi rokami;
cbstal je ko nekdo, ki se predrami.*

ZIMSKA PODOBA

J O Ž E K E R E N Č I Č

Kadarkoli je bil poleti Kromarjev študent doma, se je potikal med polji in sanjaril. Na Dravo, ki je tekla doli v ravneh, se je hodil kopat, zahajal je k fari med učitelje, mnoge ure pa je predsedel pri knjigi. Pozimi je ostajal doma. Snega ni ljubil, zakaj bil je izmed onih, ki so jim dobri zimski čevlji daljni sen in je želel le tople obleke in perila. Drugače se ni mnogo izpremenilo. Vse je bilo kakor poleti, le precej oguljena zimska suknja ga ni mogla greti. Tako je občutil mraz.

Pozimi so pri Kromarjevih mnogo zmrzovali. Ko se je burja lovila okoli oglov, je udirala skozi sleherno špranjo v hram, in to ni bilo težko. V oknih je bilo že mnogo šip počenih, druge je nadomestila lepenka. Skozi kuhinjo se je večno sprehajal mrzel slap od okna v shrambo in na podstrešje, ali pa se je vrtinčil skozi oba dimnika.

Primanjkovalo je drv, ne le pri Kromarjevih, tudi drugod; marsikje so zmrzovali. Šum je tam okoli mnogo, cele planjave so jih. Najlepše so na grofijah, ormoški in dornovski, pri kloštru, in največja, ki na vzhodu lega na ravan, Zèlena, je državna last.